

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Departament Rolnictwa i Rozwoju Wsi

KRR.410.003.04.2019

Pan
Zbigniew Pusz
Prezes Zarządu
Pocztowego Towarzystwa
Ubezpieczeń Wzajemnych
ul. Rodziny Hiszpańskich 8
02-685 Warszawa

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/19/047 Wsparanie środkami publicznymi systemu ubezpieczeń rolniczych

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Pocztowe Towarzystwo Ubezpieczeń Wzajemnych, ul. Rodziny Hiszpańskich 8, 02-685 Warszawa
Kierownik jednostki kontrolowanej	Zbigniew Pusz, Prezes Zarządu od 25 kwietnia 2017 r.; Członek Zarządu, p.o. Prezes Zarządu od 18 lipca 2016 r. do 24 kwietnia 2017 r.
Zakres przedmiotowy kontroli	Prawidłowość zawarcia i rozliczenia umów z Ministrem Rolnictwa i Rozwoju Wsi w sprawie dopłat do ubezpieczeń upraw i zwierząt gospodarskich.
Okres objęty kontrolą	Od 1 stycznia 2017 r. do 30 czerwca 2019 r. oraz zagadnienia z okresu wcześniejszego, mające istotny wpływ na działalność objętą kontrolą, a także zdarzenia występujące do dnia zakończenia czynności kontrolnych.
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 3 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ¹
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Departament Rolnictwa i Rozwoju Wsi
Kontroler	Izabela Piotrowska, główny specjalista kp., upoważnienie do kontroli nr KRR/28/2019 z 11 września 2019 r. (akta kontroli str. 1-2, 24, 640)

II. Ocena ogólna² kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

Zawarcie i rozliczanie przez Pocztowe Towarzystwo Ubezpieczeń Wzajemnych umów z Ministrem Rolnictwa i Rozwoju Wsi w sprawie dopłat do ubezpieczeń upraw i zwierząt gospodarskich było prawidłowe.

Pocztowe Towarzystwo Ubezpieczeń Wzajemnych terminowo i zgodnie z wymaganiami ustawy z dnia 7 lipca 2005 r. o ubezpieczeniach upraw rolnych i zwierząt gospodarskich³, przedstawiało oferty z warunkami ubezpieczeń upraw rolnych i zwierząt gospodarskich na lata 2017–2019, w celu zawarcia z Ministrem Rolnictwa i Rozwoju Wsi umów w sprawie dopłat do składek z tytułu zawarcia umów ubezpieczeń z producentami rolnymi.

Oferty ubezpieczeń na 2017 r. i 2018 r. zawierały wymagane ww. ustawą informacje. Do oferty na 2019 r. nie załączono proponowanych wysokości stawek taryfowych do pakietów wiosennych i gradowych, gdyż stawki te nie uległy zmianie.

¹ Dz. U. z 2019 r. poz. 489 i 1571, dalej: ustawa o NIK.

² Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

³ Dz. U. z 2019 r. poz. 477, dalej: ustawa o ubezpieczeniach.

W umowach w sprawie dopłat zawartych z Ministrem Rolnictwa i Rozwoju Wsi, określone zostały wymagane przepisami prawa wysokości limitów dopłat oraz wskazano powierzchnie upraw i liczby zwierząt przewidzianych do objęcia ubezpieczeniem.

Pocztowe Towarzystwo Ubezpieczeń Wzajemnych terminowo składało wnioski o dopłaty do składek z tytułu umów ubezpieczenia zawartych z producentami rolnymi. Łączna wysokość dopłat w poszczególnych latach nie przekroczyła limitów wskazanych w umowach z Ministrem Rolnictwa i Rozwoju Wsi.

W skontrolowanych 40 umowach ubezpieczenia zastosowane stawki taryfowe ubezpieczeń i wielkość dopłat były zgodne z warunkami umów zawartych z Ministrem Rolnictwa i Rozwoju Wsi oraz z zasadami określonymi w ustawie o ubezpieczeniach.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

Prawidłowość zawarcia i rozliczenia umów z Ministrem Rolnictwa i Rozwoju Wsi w sprawie dopłat do ubezpieczeń upraw i zwierząt gospodarskich

Opis stanu faktycznego

Pocztowe Towarzystwo Ubezpieczeń Wzajemnych (dalej: T UW Pocztove lub Towarzystwo) złożyło w Ministerstwie Rolnictwa i Rozwoju Wsi (dalej: MRiRW) trzy oferty⁴ w celu zawarcia umów w sprawie dopłat do ubezpieczeń upraw rolnych i zwierząt gospodarskich na lata 2017–2019. Oferty złożone zostały z zachowaniem terminu określonego w art. 9 ust. 2 ustawy o ubezpieczeniach.

Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi, na podstawie przedłożonych ofert, zawarł z T UW Pocztove trzy umowy⁵ w sprawie dopłat udzielanych do ubezpieczeń upraw i zwierząt gospodarskich. Umowy zostały zawarte w terminie określonym w art. 9 ust. 3 ustawy o ubezpieczeniach.

Oferty T UW Pocztove z warunkami ubezpieczenia upraw i zwierząt na 2017 r. i 2018 r. zawierały informacje wskazane w art. 9 ust. 4 ustawy o ubezpieczeniach, a zawarte z Ministrem Rolnictwa i Rozwoju Wsi umowy w sprawie dopłat na 2017 r. i na 2018 r. spełniały wymagania określone w art. 9 ust. 6 ustawy o ubezpieczeniach. Oferta na 2019 r., a także umowa na 2019 r. nie zawierały w pełnym zakresie informacji o wysokości stawek taryfowych zgodnie z wymaganiami określonymi w art. 9 ust. 4 pkt 5 oraz art. 9 ust. 6 pkt 2 ustawy o ubezpieczeniach. Do tej oferty i do załącznika nr 5 oraz do umowy i do załącznika nr 3 załączono taryfy składek do pakietów zimowych natomiast nie załączono taryfy do pakietów wiosennych i gradowych.

Zarząd T UW Pocztove wyjaśnił, że nie załączono taryf do pakietów wiosennych, gdyż stawki te nie uległy zmianie. Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi było informowane pisemnie o wszystkich zmianach taryfowych.

(akta kontroli str. 41-43, 83-85, 848)

⁴ Oferty z 15 listopada 2016 r., z 15 listopada 2017 r. i z 13 listopada 2018 r.

⁵ Umowa nr DF.gr.4302.17.2016/um.2017 z 28 grudnia 2016 r., umowa nr F.gr.442.3.2018 z 27 grudnia 2017 r. i umowa nr F.gr.442.4.2019 z 20 grudnia 2018 r.

W okresie objętym kontrolą dokonano korekty jednej oferty – z dnia 15 listopada 2016 r., w zakresie obejmującym uzupełnienia i poprawienia treści ogólnych warunków obowiązkowego oraz dobrowolnego ubezpieczenia upraw rolnych oraz ogólnych warunków dotowanego ubezpieczenia zwierząt (dalej: OWU). Korekta została dokonana zgodnie z uwagami MRiRW. Ponadto zawarto pięć aneksów do umów w sprawie dopłat. Dwa z nich dotyczyły umowy z dnia 28 grudnia 2016 r. – w zakresie OWU i taryfy składek obowiązkowego oraz dobrowolnego, dotowanego ubezpieczenia upraw rolnych, a także zmiany kwoty dotacji na dopłaty do składek z [...]⁶ zł na [...]⁶ zł. Umowę z dnia 27 grudnia 2017 r. zmieniono jednym aneksem – w zakresie taryfy składek za dotowane ubezpieczenie upraw rolnych. Dwie zmiany dotyczyły umowy z 20 grudnia 2018 r. – w zakresie OWU i taryfy składek za dotowane ubezpieczenie upraw rolnych oraz zmiany kwoty dotacji na dopłaty do składek z [...]⁶ zł na [...]⁶ zł.

(akta kontroli str. 18-348)

W umowach z Ministrem Rolnictwa i Rozwoju Wsi określono kwoty dotacji na dopłaty do składek w wysokości:

- [...]⁶ zł w 2017 r. (zmieniono aneksem z 17 października 2017 r. na [...]⁶ zł) obejmującą [...]⁶ ha powierzchni upraw rolnych i [...]⁶ szt. zwierząt;
- [...]⁶ zł w 2018 r., obejmującą [...]⁶ ha powierzchni upraw rolnych i [...]⁶ szt. zwierząt;
- [...]⁶ zł w 2019 r. (zmieniono aneksem z 23 kwietnia 2019 r. na [...]⁶ zł), obejmującą [...]⁶ ha powierzchni upraw rolnych i [...]⁶ szt. zwierząt.

Zarząd TUW Pocztove podał, że: „Każdorocznie oferta kalkulowana była w oparciu o posiadane możliwości kapitałowe, rozwój biznesu w tej linii produktowej, potencjał sprzedażowy czy wysokość szkodowości. Oprócz biznesowego podejścia do ubezpieczeń rolnych pod uwagę brano także zwiększenie powszechności ubezpieczeń, jako rozwiązania gwarantującego stabilizację finansową gospodarstw rolnych. Nie bez znaczenia jest także zapobieganie wykluczeniu ubezpieczeniowemu rolników, dotarcie do wszystkich rolników poprzez rozbudowaną sieć placówek pocztowych na terenie całego kraju w celu kompleksowej ochrony życia i zdrowia, mienia rolników oraz ich rodzin.

Założenia dotyczące rozwoju sprzedaży dotowanych upraw i zwierząt gospodarskich w kolejnych latach proporcjonalnie wpływają na wysokość dopłaty z MRiRW w tym sensie, że zwiększenie potencjalnego ubezpieczenia większej ilości hektarów upraw i większej ilości zwierząt powoduje zwiększenie przysługującej dotacji do ubezpieczenia”.

Zarząd Pocztowego TUW ponadto podał, że: „Podstawą określania limitów kwot na dopłaty do ubezpieczeń w poszczególnych latach jest planowana przez Towarzystwo wysokość przypisu ze sprzedaży ubezpieczeń upraw i zwierząt.

⁶ Wyłączono informacje stanowiące tajemnicę przedsiębiorstwa. Tajemnica ustawowo chroniona na podstawie art. 5 ust. 2 ustawy z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej – Dz. U. z 2019 r. poz. 1429 w zw. z art. 11 ust. 2 ustawy z dnia 16 kwietnia 1993 r. o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji – Dz. U. z 2019 r. poz. 1010, ze zm. Wyłączenie dokonane przez NIK w interesie Pocztowego Towarzystwa Ubezpieczeń Wzajemnych.

Podstawą określenia planowanej wysokości przypisu jest poziom sprzedaży produktu w minionych sezonach oraz budowanie zrównoważonego bezpiecznego portfela ubezpieczeniowego (zrównoważony wzrost innych ubezpieczeń w tym majątkowych). Równolegle brana jest pod uwagę możliwość wywiązania się przez Towarzystwo ze zobowiązań wobec ubezpieczonego w chwili powstania szkody (profesjonalna likwidacja szkód, terminowość rozpatrywania roszczeń”).

Zarząd Poczтового TUV stwierdził również, że Towarzystwo miało wpływ na określenie wysokości kwoty dopłat do ubezpieczeń poprzez składanie wniosków o szacowaną wstępnie kwotę dopłat do składek.

(akta kontroli str. 12, 753)

Badanie próby obejmującej 40 umów ubezpieczenia zawartych z producentami rolnymi (dalej także: polisy) w kontrolowanym okresie⁷ wykazało, że polisy te zawierały informacje wymagane rozporządzeniem Ministra Finansów z dnia 12 kwietnia 2016 r. w sprawie szczególnych zasad rachunkowości zakładów ubezpieczeń i zakładów reasekuracji⁸, tj. informacje o stronach umowy ubezpieczenia, przedmiocie i zakresie ubezpieczenia (w tym o gatunku, lokalizacji, powierzchni i wydajności uprawy), okresie ubezpieczenia, sumie ubezpieczenia, wysokości składki ubezpieczeniowej z podziałem na kwotę do zapłaty przez producenta rolnego i na kwotę dopłaty do składki. Łączna wartość dopłat do składek w badanych umowach wyniosła [...]⁶ zł (najwyższa dopłata wyniosła [...]⁶ zł, zaś najniższa – [...]⁶ zł). We wszystkich zbadanych polisach wartość dopłaty do składki została obliczona w oparciu o zasady wynikające z ustawy o ubezpieczeniach.

(akta kontroli str. 734-736, 742, 1165-1177)

W okresie objętym kontrolą TUV Pocztove zawarło [...]⁶ umów ubezpieczenia z producentami rolnymi z dopłatami do składek w łącznej wysokości [...]⁶ zł (w 2017 r. zawarło [...]⁶ umów, do których dopłaty wyniosły [...]⁶ zł, w 2018 r. zawarło [...]⁶ umów, do których dopłaty wyniosły [...]⁶ zł, a w I półroczu 2019 r. – [...]⁶ umowy, do których dopłaty wyniosły [...]⁶ zł). Wysokość dopłat do składek w poszczególnych latach nie przekroczyła limitów wskazanych w umowach z Ministrem Rolnictwa i Rozwoju Wsi. TUV Pocztove zawarło [...]⁶ umów obejmujących jeden rodzaj ryzyka (grad) oraz [...]⁶ umów obejmujących kilka rodzajów ryzyka, np. pakiet zima: grad, przymrozki wiosenne, ujemne skutki przezimowania, inne ryzyka pogodowe albo pakiet wiosna: grad, przymrozki wiosenne, inne ryzyka pogodowe.

(akta kontroli str. 13-14, 677)

W latach 2017–2019 (I połowa) TUV Pocztove wypłaciło odszkodowania w łącznej kwocie [...]⁶ zł ([...]⁶ zł z tytułu szkód w uprawach rolnych i [...]⁶ zł za zwierzęta). Największą wartość odszkodowań za szkody spowodowane w uprawach rolnych wypłacono z tytułu szkód spowodowanych przez grad – [...]⁶ zł⁹ i stanowiło to [...]⁶ % wielkości wszystkich odszkodowań za szkody w uprawach rolnych, przymrozki wiosenne – [...]⁶ zł¹⁰ ([...]⁶ %), ujemne skutki przezimowania – [...]⁶ zł¹¹ ([...]⁶ %). W badanym okresie nie wystąpiły przypadki wypłat odszkodowań za szkody

⁷ Próba obejmowała 20 polis ponadstandardowych, o najwyższej wartości sumy ubezpieczenia dostępnych w Centrali TUV Pocztove, w których uprawa lub uprawy ubezpieczone były od kilku rodzajów ryzyka (16) lub od jednego rodzaju ryzyka – gradu (cztery) i 20 umów standardowych, z których 10 dotyczyło zwierząt (objęte były ubezpieczeniem od wszystkich rodzajów ryzyka wymienionych w art. 3 ust. 2 pkt 2-6, 8, 9 i 12 ustawy o ubezpieczeniach, tj. huraganu, powodzi, deszczu nawalnego, gradu, pioruna, obsunięcia się ziemi, lawiny oraz uboju z konieczności), pięć dotyczyło uprawy lub upraw ubezpieczonych w pakiecie od wielu rodzajów ryzyka oraz pięć, które dotyczyły uprawy lub upraw ubezpieczonych od jednego rodzaju ryzyka (gradu).

⁸ Dz. U. poz. 562.

⁹ W 2017 r. – [...]⁶ zł, w 2018 r. – [...]⁶ zł i w I połowie 2019 r. – [...]⁶ zł.

¹⁰ W 2017 r. – [...]⁶ zł, w 2018 r. – [...]⁶ zł i w I połowie 2019 r. – [...]⁶ zł.

¹¹ W 2017 r. – [...]⁶ zł i w 2018 r. – [...]⁶ zł.

spowodowane obsunięciem się ziemi i lawiną. Odszkodowania dotyczące zwierząt wypłacano za szkody spowodowane przez piorun – [...]⁶ zł¹² (stanowiło to [...]⁶ % wielkości wszystkich odszkodowań za zwierzęta) i obsunięcie się ziemi – [...]⁶ zł ([...]⁶ %)¹³.

(akta kontroli str. 674-676)

W okresie objętym kontrolą, określona w umowach z Ministrem Rolnictwa i Rozwoju Wsi wysokość stawek taryfowych¹⁴ oscylowała na poziomie od [...]⁶ % do [...]⁶ % sumy ubezpieczenia – w zależności od rodzaju i lokalizacji uprawy, a także rodzaju ubezpieczanego ryzyka lub ryzyk oraz [...]⁶ % dla zwierząt gospodarskich. Zarząd TUV Pocztove podał, że stosowane przez Pocztove Towarzystwo Ubezpieczeń Wzajemnych stawki były ustalane w [...]⁶ uwzględniając:

- ocenę ryzyka, w szczególności rodzaj ryzyka, rodzaj ubezpieczonej uprawy, uwarunkowania klimatyczno-glebowe oraz założenia ustawowe (np. w przypadku ryzyka suszy wprowadzenie franszyzy redukcyjnej),
- dotychczasową szkodowość TUV Pocztove oraz innych zakładów ubezpieczeń (na podstawie danych posiadanych przez reasekuratora),
- szacowany wolumen sprzedaży (zgodnie z założeniami wynikającymi z umowy zawartej z Ministrem Rolnictwa i Rozwoju Wsi),
- rozwój kanałów dystrybucji (nawiązywanie współpracy z brokerami i agentami),
- strategię w zakresie ofertowania ubezpieczeń dla rolników.

Zarząd TUV Pocztove podał, że: „Towarzystwo posiada informatyczny system sprzedaży przystosowany zarówno do sprzedaży umów standardowych, jak i ponadstandardowych wymagających akceptacji underwriterów ubezpieczeniowych w centrali Towarzystwa. Dla standardowej ścieżki sprzedaży zaszyte są w systemie stawki taryfowe. Chcąc sprostać konkurencji i utrzymać w portfolio interesujące podmioty ubezpieczenia (np. o dobrym wskaźniku szkodowości, rodzaju uprawy, klasie bonitacyjnej gleby) stosuje się wówczas indywidualne warunki ubezpieczenia. Do zawarcia takich umów wykorzystywana jest ścieżka ponadstandardowa oparta na indywidualnym underwritingu ubezpieczeniowym”.

Zarząd Towarzystwa stwierdził, że ponadstandardowa ścieżka sprzedaży polegała na zastosowaniu dodatkowych klauzul, włączenia bądź wyłączenia z ochrony poszczególnych ryzyk lub też na indywidualnym podejściu do ustalenia ceny ubezpieczenia uzależnionym od historycznych przebiegów ubezpieczenia. Indywidualne stawki lub udzielenie dodatkowych zniżek, wyższych niż posiadane w pełnomocnictwie underwritera, prowadzone były w porozumieniu z reasekuratorem.

Zarząd Towarzystwa podał, że TUV Pocztove nie było objęte audytem w zakresie zasad określania stóp stawek ubezpieczeniowych w kolejnych latach objętych kontrolą.

(akta kontroli str. 12-15, 83-87, 166-172, 300-308, 752)

Najczęściej wybieranym przedmiotem ubezpieczenia przez producentów rolnych przy zawieraniu umów ubezpieczenia upraw i zwierząt gospodarskich z dopłatami do składek były uprawy. Polisy obejmujące ochroną zwierzęta zawierane były na niewielką skalę ([...]⁶ % wszystkich zawartych w badanym okresie umów).

¹² W 2017 r. – [...]⁶ zł, w 2018 r. – [...]⁶ zł i w I połowie 2019 r. – [...]⁶ zł.

¹³ Odszkodowanie wypłacone w 2019 r.

¹⁴ Wysokość stawek taryfowych oraz zasady obliczania składek określono w dokumentach pn. Taryfa składek za dotowane ubezpieczenia upraw rolnych (w 2017 r. – Taryfa składek obowiązkowego oraz dobrowolnego dotowanego ubezpieczenia upraw rolnych „Bezpieczne uprawy”) i Taryfa składek dotowanego ubezpieczenia zwierząt gospodarskich „Bezpieczne zwierzęta”.

W latach 2017–2019 (I połowa) TUV Pocztove ubezpieczyło [...] ha powierzchni upraw¹⁵. Ubezpieczenia dotyczyły głównie: zboża – [...] ha¹⁶ ([...] %całości ubezpieczonych upraw), rzepaku i rzepiku – [...] ha¹⁷ ([...] %), kukurydzy – [...] ha¹⁸ ([...] %), buraków cukrowych – [...] ha¹⁹ ([...] %), roślin strączkowych – [...] ha²⁰ ([...] %). Ponadto, TUV Pocztove ubezpieczyło [...] sztuki zwierząt, w tym: w 2017 r. – [...] sztuk, w 2018 – [...] sztuk i w I połowie 2019 r. – [...] sztuki.

W ubezpieczeniu upraw występują dwa sezony: wiosenny i jesienny²¹. Zarząd TUV Pocztove podał, że najczęściej wybieranym pakietem ubezpieczenia w sezonie jesiennym był pakiet zima podstawowy. Był to wariant najtańszy, a jednocześnie chronił uprawy ozime przed niebezpiecznym ryzykiem jakim były ujemne skutki przezimowania, jak również zapewniał ochronę upraw przed gradem, który był najczęściej występującym ryzykiem. W sezonie wiosennym natomiast producenci rolni najbardziej zainteresowani byli ubezpieczeniem upraw od ryzyka wystąpienia gradu. Zarząd TUV Pocztove wyjaśnił, że: „Przyczyną takiego wyboru jest stosunkowo niska cena polisy jak również zapewnienie ochrony od najczęściej występującego zjawiska. Zjawisko gradu w sezonie wegetacyjnym może występować nawet kilkakrotnie. Ponadto wykupując stosunkowo niedrogą polisę z ochroną od pojedynczego ryzyka rolnik spełnia obowiązek ubezpieczenia wynikający z ustawy o ubezpieczeniach upraw i zwierząt gospodarskich. Spełnienie powyższego obowiązku daje rolnikowi możliwość do ubiegania się o wyższą kwotę wsparcia finansowego ze strony Państwa w przypadku wystąpienia klęski żywiołowej”.

(akta kontroli str. 668-669, 677)

TUV Pocztove raz na kwartał, zgodnie z terminem określonym w art. 7 ust. 2 ustawy o ubezpieczeniach, składało wnioski o dopłatę do składek z tytułu umów ubezpieczenia zawartych z producentami rolnymi. Kwoty dopłat do składek wskazane we wnioskach Towarzystwo otrzymywało w terminie określonym w ww. przepisie prawa.

(akta kontroli str. 701-726)

W związku z realizacją umów w sprawie dopłat zawartych z Ministrem Rolnictwa i Rozwoju Wsi, ewidencja i rozliczanie środków finansowych otrzymywanych przez TUV Pocztove, dokonywane było w systemie informatycznym Towarzystwa uwzględniającym:

- numery polis,
- datę księgowania dopłaty na rachunku bankowym,
- kwotę dopłaty,
- kwotę opłaconą.

¹⁵ W 2017 r. – [...] ha, w 2018 r. – [...] ha i w I połowie 2019 r. – [...] ha.

¹⁶ W 2017 r. – [...] ha, w 2018 r. – [...] ha i w I połowie 2019 r. – [...] ha.

¹⁷ W 2017 r. – [...] ha, w 2018 r. – [...] ha i w I połowie 2019 r. – [...] ha.

¹⁸ W 2017 r. – [...] ha, w 2018 r. – [...] ha i w I połowie 2019 r. – [...] ha.

¹⁹ W 2017 r. – [...] ha, w 2018 r. – [...] ha i w I połowie 2019 r. – [...] ha.

²⁰ W 2017 r. – [...] ha, w 2018 r. – [...] ha i w I połowie 2019 r. – [...] ha.

²¹ W sezonie wiosennym producent rolny miał możliwość zawarcia umowy ubezpieczenia w następujących wariantach: pakiet grad - obejmujący ryzyko gradobicia, pakiet grad i przymrozki obejmujący ryzyka: gradobicie i przymrozki wiosenne, pakiet wiosna obejmujący: gradobicie, przymrozki wiosenne, dobrowolne ryzyka pogodowe (deszcz nawalny, lawina, obsunięcie ziemi, huragan i piorun), pakiet klimat wiosna obejmujący ryzyka zawarte w pakiecie wiosna oraz dodatkowo powódź i suszę. W sezonie jesiennym rolnik miał możliwość zawarcia umowy ubezpieczenia w następujących wariantach: pakiet zima podstawowy obejmujący ryzyka: gradobicie, przymrozki wiosenne, ujemne skutki przezimowania, pakiet zima obejmujący ryzyka zawarte w pakiecie zima podstawowy oraz dodatkowo dobrowolne ryzyka pogodowe (deszcz nawalny, lawina, obsunięcie ziemi, huragan i piorun), pakiet klimat zima obejmujący ryzyka zawarte w pakiecie zima oraz powódź i susza.

Zarząd Towarzystwa podał, że: "Zestawienie z rozliczeniem polis importowane jest do systemu, przy wyborze odpowiednich parametrów typu: numer płatnika, data księgowania przelewu dotacji, sumaryczna wartość dotacji. System rozksięgowuje wpłaty na poszczególne polisy".

(akta kontroli str. 670, 754, 847-848)

TUW Pocztove nie złożyło do Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi wniosku o dotacje celowe na pokrycie części odszkodowań wypłaconych z tytułu szkód spowodowanych przez suszę, gdyż nie było przesłanek z art. 10 a ust. 2 ustawy o ubezpieczeniach.

(akta kontroli str. 753)

Zarząd TUW Pocztove stwierdził, że: „W związku ze zmianą ustawy art. 6 ust. 3 dopuszczającą pomniejszenie odszkodowania o 20%, 25%, albo 30% sumy ubezpieczenia oferta tego typu była dostępna dla rolników w naszym Towarzystwie. Oferta na ubezpieczenie suszy była ograniczona przez reasekuratora poprzez ustalenie limitów sum ubezpieczenia na poszczególne województwa.

Zainteresowanie wśród rolników ubezpieczeniem od ryzyka suszy wzrosło w znacznym stopniu, gdy wystąpienie tego ryzyka było prawie pewne, zwłaszcza w uprawach roślin jarych. W powyższej sytuacji Towarzystwo odmawiało zawarcia takiego ubezpieczenia ze względu na ocenę ryzyka (ubezpieczeniu podlega tylko zdarzenie niepewne, zdarzenie pewne nie jest ubezpieczalne)".

(akta kontroli str. 753)

W latach 2017–2019 (I połowa) TUW Pocztove dokonało zwrotu do MRiRW kwoty [...] zł z tytułu nadmiernie pobranych dopłat do składek. Przyczyną było wygaśnięcie polis ([...] zł), anulowanie polis ([...] zł), aneksy do umów ([...] zł) a także rezygnacja i odstąpienie od umowy ([...] zł).

(akta kontroli str. 671, 757-779, 849-850)

TUW Pocztove dokonywało zmian w umowach ubezpieczenia upraw i zwierząt gospodarskich zawartych z producentami rolnymi, które:

- nie zmieniały wysokości składki i wysokości dopłaty,
- zmieniały wysokość składki i wysokość dopłaty.

Przyczynami dokonywanych zmian w umowach ubezpieczenia, które nie wpływały na wysokość składki i wysokości dopłaty były pomyłki pośredników przy wystawianiu polisy, np. błędne lub niepełne dane osobowe i dane adresowe, błędne lub niepełne podanie numerów działek ewidencyjnych zgłoszonych do ubezpieczenia upraw, błędnie podany termin zapłaty składki lub kolejnej raty.

Przyczynami dokonywanych zmian w polisach, które wpływały na wysokość składki i wysokość należnej dopłaty były np.: wygaśnięcie polisy – brak wpłaty składki, anulowanie polisy, zmiana warunków ubezpieczenia (m.in. zmiana powierzchni ubezpieczonych upraw, przedmiotu ubezpieczenia, zakresu ubezpieczenia), odstąpienie – wypowiedzenie umowy przez ubezpieczonego, przeksięgowanie na poczet innej polisy tego samego ubezpieczonego. Łączna kwota z tego tytułu zwrócona ubezpieczonemu wyniosła [...] zł.

(akta kontroli str. 672-673)

W badanym okresie do TUW Pocztove złożono łącznie [...] skarg i reklamacji. Łączna wartość zaskarżonych polis wyniosła [...] zł, wartość zapłaconych składek w ramach tych polis wyniosła [...] zł a kwota dopłat do składek – [...] zł. W [...] przypadkach Towarzystwo nie uwzględniło roszczeń z tytułu reklamacji.

Badanie [...]⁶ spraw dotyczących umów o największej wartości, w stosunku do których wniesiono skargi, odwołania, reklamacje wykazało, że [...]⁶:

Skargi rozpatrywano terminowo, zgodnie z OWU, z wewnętrznymi procedurami dotyczącymi likwidacji szkód oraz procedurami dotyczącymi rozpatrywania skarg i reklamacji, a także zgodnie z przepisami ustawy z dnia 5 sierpnia 2015 r. o rozpatrywaniu reklamacji przez podmioty rynku finansowego i o Rzeczniku Finansowym²².

Odpowiedzi TUV Pocztove na złożone skargi i reklamacje zawierały, np. uzasadnienie faktyczne i prawne oraz informację na temat stanowiska Towarzystwa w sprawie skierowanych zastrzeżeń ze wskazaniem odpowiednich postanowień dokumentu ubezpieczenia, OWU lub stosownych przepisów prawa.

W jednej spośród zbadanych [...]⁶ spraw decyzje ubezpieczeniowe – polecenia wypłaty [...]⁶.

(akta kontroli str. 781-785, 850-851, 954-1164)

W badanym okresie [...]⁶ spraw dotyczących ubezpieczenia o łącznej wartości [...]⁶ zł zostało skierowanych na drogę postępowania sądowego. Wartość składek w tych sprawach wyniosła [...]⁶ zł, a wartość dopłat do składek [...]⁶ zł.

(akta kontroli str. 747)

Zarząd TUV Pocztove stwierdził, że: „Szacując wartość odszkodowania TUV Pocztove każdorazowo indywidualnie określa rzeczywiste straty poniesione przez rolnika. Do wyliczenia tych strat wykorzystuje między innymi oświadczenie Poszkodowanego, dokumentację fotograficzną wykonaną na miejscu szkody, protokół oględzin sporządzony podczas oględzin (zawierający dokładny opis fizycznych uszkodzeń roślin) oraz tabele norm uszkodzeń fizycznych uwzględniające między innymi dany gatunek uprawy, przyczynę szkody czy fazę rozwoju rośliny. Dodatkowo sposób likwidacji i szacowania szkód rolnych opisują regulacje wewnętrzne obowiązujące w Towarzystwie (Procedura likwidacji szkód z ubezpieczeń upraw rolnych i ubezpieczeń zwierząt w Pocztowym Towarzystwie Ubezpieczeń Wzajemnych, Instrukcja technicznej obsługi szkód w uprawach w Pocztowym Towarzystwie Ubezpieczeń Wzajemnych, inne).

Likwidacją szkód rolnych zajmują się wykwalifikowani likwidatorzy pracujący pod nadzorem menadżera posiadającego wieloletnie doświadczenie w likwidacji szkód rolnych. Likwidatorzy objęci zostali cyklem szkoleń wewnętrznych, po których następował okres weryfikacji ich pracy przez bezpośredniego przełożonego (każda szkoda kontrolowana była i sprawdzana przez menadżera)”.
L

(akta kontroli str. 50-65, 140-149, 243-253, 745, 856-953)

Pocztove Towarzystwo Ubezpieczeń Wzajemnych przy zawieraniu umów ubezpieczenia upraw rolnych i zwierząt gospodarskich korzystało z pośrednictwa ubezpieczeniowego wykonywanego przez agentów ubezpieczeniowych oraz brokerów w rozumieniu art. 3 ust. 1 pkt 2 i 5 ustawy z dnia 15 grudnia 2017 r. o dystrybucji ubezpieczeń²³.

Towarzystwo zawarło umowy agencyjne z ośmioma agentami ubezpieczeniowymi i udzieliło agentom pełnomocnictwa do zawierania w jego imieniu ubezpieczeń, w tym ubezpieczeń upraw rolnych i zwierząt gospodarskich. Dwie z tych umów agencyjnych zostały rozwiązane. Do dnia zakończenia kontroli TUV Pocztove

²² Dz. U. z 2018 r. poz. 2038, ze zm.

²³ Dz. U. z 2019 r. poz. 1881.

współpracowało z [...] agentami ubezpieczeniowymi, dla których [...] osób fizycznych wykonywało czynności agencyjne. Osoby te podlegają także wpisowi do Rejestru Pośredników Ubezpieczeniowych.

(akta kontroli str. 16)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

IV. Uwagi i wnioski

W związku z niestwierdzeniem nieprawidłowości Najwyższa Izba Kontroli nie formułuje uwag ani wniosków.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Departamentu Rolnictwa i Rozwoju Wsi Najwyższej Izby Kontroli. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Warszawa, dnia listopada 2019 r.

Kontroler
Izabela Piotrowska
główny specjalista kp.

Najwyższa Izba Kontroli
Departament Rolnictwa
i Rozwoju Wsi
p.o. Dyrektor
Marek Adamiak

.....
podpis

.....
podpis